

Arbetsmiljöverket

Vem ansvarar för elevernas arbetsmiljö när de genomför praktik?

Kristian Hansson

Avdelningen för regler och internationella frågor

Några hållpunkter

- Vem ansvarar för elevernas arbetsmiljö när de genomför praktik?
- Vad bör man som Skolhuvudman, skola, lärare och praktikgivare tänka på?
- Hur kan man erbjuda eleverna en god erfarenhet och säkert möte med arbetslivet?
- Vad gör och vill Arbetsmiljöverket?

Praktik är en möjlighet viktiga att värna både för samhället och individen men det finns utmaningar...

....det får inte vara på bekostnad av elevens hälsa.

....ansvaret för en elev som är ute på praktik ligger hos både skolan och praktikplatsen.

Mer än 4000 unga personer anmäler varje år arbetsrelaterade olyckor därutöver drabbas många av arbetssjukdomar. Trenden är ökande...

Exempel på fysiska risker i arbetsmiljön.....

- Tunga lyft – till exempel inom vård, butik, transport, industri samt skogs- och jordbruk
- Arbeta i miljöer med höga ljud eller vibrationer
- Arbete med kemiska ämnen
- Ensidigt upprepade arbetsuppgifter
- Organisatoriska och sociala risker

Exempel på arbetsmiljö i olika branscher

- **Butik**

Tunga lyft, ensamarbete, hot och våld, ansvar för pengar osv.

- **Hotell och restaurang**

Köksmaskiner, tunga lyft, kemikalier, hantera ”jobbiga kunder” osv

- **Vård och omsorg**

I möte med människor kan det uppstå konflikter, hot och våld.

Lyfta tungt eller röra sig där det är trångt.

Om du har allergier kan det påverka vad du kan jobba med

Fortsättning....

- **Byggarbetsplats**

Tunga lyft, maskiner, kemikalier, arbete på hög höjd, vibrationer, buller osv

- **Verkstad och industri**

Damm och gaser, fallande föremål, klämskador, vibrationer osv

- **Organisatoriska och sociala risker**

Skolans organisation och styrkedja

- Kommunen och styrelsen för den fristående skolan har arbetsmiljöansvaret.
- I praktiken är det oftast en nämnd som företräder huvudmannen i kommunala verksamheter.
- Det måste finnas en skolchef enligt skollagen – skolchefen företräder huvudmannen.
- Rektor har arbetsmiljöuppgifter.
- Rektor kan delegera arbetsmiljöuppgifter till lärare och övrig personal.
- Rektors arbete styrs av nationella styrdokument (skollagen) och lokala överenskommelser. (Gäller i viss mån lärare också).

Elevens arbetsmiljö vid praktik – ett delat ansvar

- Praktikplatsen har huvuddelen av ansvaret för att skydda den minderårige när eleven är på praktikplatsen.
  - ta fram rutiner som skyddar eleven utifrån undersökning och riskbedömning
  - vidta åtgärder för att skydda eleven
- Skolhuvudmannen har ansvar för att den praktikplats som väljs inte innebär risker för eleven.
  - säkerställa att det finns rutiner som ser till att åtgärder vidtas när de behövs
  - bedöma om eleven efter ålder och mognad är lämplig för praktikplatsen

Det här ska skolhuvudmannen göra:

- Diskutera elevens hälsa och säkerhet med en som anordnar praktikplatsen
- Ta del av den riskbedömning som praktikplatsen ska göra och utifrån den bedöma om den enskilde eleven är lämplig att placeras på den erbjudna praktikplatsen
- Anmäla en eventuell olycka eller tillbud till arbetsmiljöverket

Det här rutinerna ska skolhuvudmannen ha:

- att eleven får lämpliga arbetsuppgifter på praktikplatsen som ligger på elevens kunskaps- och färdighetsnivå.
- att handledare utses
- att eleven får introduktion
- att handledaren går igenom farliga moment, redskap eller verktyg i arbetet
- att skyddsutrustning som behövs tillhandahålls för eleven
- att praktikplatsen känner till de särskilda regler som gäller för minderåriga elever
- hur praktikplatsen och skolan ska kommunicera om tillbud, olycksfall, sjukdom eller annat oförutsett inträffar.
- Att elevens arbetstider inte överstiger det tillåtna

Det här behöver Skolhuvudmannen *Inte alltid* göra:

- Åka ut på praktikplatsen i varje enskilt fall och göra riskbedömningar
- Göra enskilda riskbedömningar av till exempel en maskin eller andra specifika branschrelaterade arbetsmiljörisker

Det här är praktikgivarens ansvar:

- göra en riskbedömning för eleven
- ta fram rutiner och åtgärder för praktikperioden som ser till att eleven inte hamnar i farliga arbetsmiljöer där hen riskerar att bli sjuk eller skadas
- se till att eleven får lämpliga arbetsuppgifter på praktikplatsen
- utse en handledare
- ge eleven introduktion
- gå igenom farliga moment, redskap eller verktyg i arbetet
- den skyddsutrustning som behövs tillhandahålls för eleven. Det är vanligtvis praktikplatsen som bekostar den.
- meddela skyddsombudet på arbetsplatsen att minderårig praktiserar.
- ha rutiner för att meddela skolan om något inträffar.

Juridiska ansvarsförhållanden

- Om den riskbedömning som skolhuvudmannen ska göra skulle visa att praktikgivaren inte följer en viss regel i AFS 2012:3 eller andra regler av Arbetsmiljöverkets föreskrifter och skolhuvudmannen inte lyckas förmå praktikgivaren att vidta rättelse kan skolhuvudmannen och praktikgivaren gemensamt hållas ansvariga för överträdelsen.
- Det betyder att både skolhuvudman och praktikgivare behöver ha tillräckliga kunskaper om regelverk på arbetsmiljöområdet och kännedom om hur risker i elevens arbetsmiljö kan undvikas.

Kom ihåg!

Kommunikationen mellan praktikgivaren och skolan är viktig!

Medicinska kontroller i skolan

- Ibland behövs en medicinsk kontroll i skolan. Det kan till exempel handla om att minderåriga elever ska göra praktik eller när en utbildning innehåller vissa praktiska moment som medför risker.
- Den medicinska kontrollen kan med fördel utföras av elevhälsan förutsatt att denna har kompetens för det. Alternativt kan kontrollen genomföras av den företagshälsovård som normalt anlitas av praktikplatsen eller annan företagshälsovård.
- Skolan ansvarar alltid för att undersöka om praktikarbetet eller vissa moment i skolarbetet kräver medicinsk kontroll.

Medicinska kontroller forts.....

- Den medicinska kontrollen behöver inte utföras förrän det riskfyllda arbetet ska påbörjas. Men det kan vara en hjälp för den minderåriga att bli erbjuden medicinsk kontroll redan inför en viss utbildning.
- För att få göra medicinsk kontroll för elever krävs att den minderåriga och ibland även vårdnadshavaren godkänner det.
- Om den minderåriga eller vårdnadshavaren inte godkänner det får den minderåriga inte utföra arbetsuppgifter som kräver medicinsk kontroll.

Önskelista för strategier och utveckling av regelverk framåt

- Förstärk elevhälsans uppdrag och kompetens i arbetsmiljöarbetet (Inte bara lärmiljö utan också arbetsmiljö)
- Elevhälsan bör användas i skolans systematiska arbetsmiljöarbete för eleverna i större utsträckning
- Se till att eleverna får tillgång till medicinsk SYV
- Öka tillgången till skolläkarresurser och stärk skolläkares kompetens på arbetsmiljöområdet
- Samverkan mellan elevhälsans kompetenser bör stärkas på arbetsmiljöområdet
- Mer arbetsmiljökunskap i utbildningar för rektor, lärare och elever

Fortsättning....

- Låt inte praktiksamordnare stå ensamma i anordnandet av praktikplatser
- Använd lokala branschråd och elevhälsan
- Se till att upprätta tydliga rutiner som säkerställer:
  - a) Undersökning – riskbedömning - åtgärder
  - b) Introduktion
  - c)Handledning
  - d) Kommunikation mellan skola och praktikgivare

Vad gör Arbetsmiljöverket?

1. Inspekterar skolan, finns i skolan varje dag
2. Deltar i utbildningar tillsammans med AMM för att höja skollärares arbetsmiljökompetens.
3. Deltar i utbildningar tillsammans med Skolverket för att höja rektorers arbetsmiljökompetens.
4. Samverkar med skolmyndigheterna, Skolinspektionen och Skolverket, SPSM.

Samverkansavtal med Skolinspektionen.

1. hur vår samverkan ska se ut
  2. ömsesidigt informationsutbyte
  3. kvalitetsgranskningar, tillsynsinsatser
  4. planerade inspektioner
  5. vi medverkar ibland ömsesidigt som experter i tillsynsinsatser.
- **Vi reglerar också hur vi ska agera vad avser tillsyn visavi gemensamma tillsynsområde: tex**
    - Kränkande behandling, kränkande särbehandling
    - särskilt stöd, högarbetsbelastning, tillgänglighet, fysisk arbetsmiljö.